

Masterthesis T.J.W. Jagers – i401110

Witteveenkader 2.0 voor beroepspensioen

Begeleider: mr. dr. A.H.H. Bollen – Vandenboorn

Aantal woorden: 9.180

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	2
1.1 Inleiding	2
Hoofdstuk 2	5
2.1 Pre-Witteveen	5
2.2 Het Witteveenkader	6
2.3 De omkeerregel	8
2.4 Wijziging Witteveenkader; de Wet VPL	9
2.5 Meest recente aanpassing Witteveenkader	10
2.6 Regeerakkoord 'bruggen slaan'	11
2.7 Witteveen 2015	14
2.8 Wetsvoorstel sociale partners	15
Hoofdstuk 3	16
3.1 Drie groepen beroepsbeoefenaars	16
3.2 De nieuwe Wet BPR	16
3.3 De Wet bpf 2000	17
3.4 Wet op het Notarisambt	18
3.5 Fiscale behandeling	18
3.5.1 Vroeger	18
3.5.2 Huidge fiscale behandeling	19
Hoofdstuk 4	22
4.1 Witteveenkader voor beroepspensioenen per 2015	22
4.2 Het IB-Witteveenkader	22
4.3 Relatie tussen beide Witteveenkaders	24
4.4 Knelpunten	25
4.4.1 Aanpassen beroepspensioenregelingen	26
4.4.2 Pensioengevend inkomen	27
4.4.3 Vaste premie / vast percentage	28
Hoofdstuk 5	30
5.1 Inleiding	30
5.2 Conclusie	30
Literatuurlijst	32

Hoofdstuk 1

Inleiding

1.1 Inleiding

Pensioen is iets waar iedereen in Nederland mee te maken heeft. Iedereen wil namelijk verzekerd zijn van een toereikende oudedagsvoorziening. Sinds het begin van de economische crisis in 2008 is pensioen steeds meer gaan leven bij mensen. Waar veel mensen die zelf pensioen opbouwen voorheen dachten dat het allemaal wel los zou lopen, zijn zij er tijdens de crisis achtergekomen dat een toereikend pensioen niet meer zo vanzelfsprekend is. Met name de kortingen die zijn doorgevoerd, hebben bijgedragen aan het vergroten van dit besef.¹ Om het Nederlandse pensioenstelsel weer op de rails te krijgen, zijn er afgelopen jaren na talloze discussies vele veranderingen doorgevoerd. Hiervan zijn verschillende wetsvoorstellen weer ingetrokken; kenmerkend voor het feit dat niemand precies weet hoe in Nederland een houdbaar pensioenstelsel gecreëerd kan worden, waar niemand buiten de boot valt.

Het Nederlandse pensioenstelsel bestaat, zoals in vele andere landen, uit drie pijlers. De eerste pijler is de AOW. Dit is een oudedagsvoorziening waar in beginsel iedere ingezetene van Nederland recht op heeft.² Tot 2013 was het bij wet geregeld dat bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd een recht ontstaat op AOW. Door een nieuwe wet wordt deze leeftijd per 2013 in stappen verhoogd naar 67 jaar in 2023³. De tweede pijler bestaat uit pensioenopbouw via de werkgever, het werknemerspensioen. Dit is een aanvulling op de eerste pijler waar slechts werknemers recht op hebben. De rechten en plichten van zowel de werknemer als de werkgever zijn opgenomen in de Pensioenwet (hierna: PW). De derde pijler bestaat uit vrijwillige, persoonlijke aanvullingen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een lijfrenteovereenkomst of een andere levensverzekering.

Waar gewone werknemers kunnen vertrouwen op de tweede pijler, is dit niet automatisch het geval voor een ondernemer in de inkomstenbelasting (hierna: IB-ondernemer) of vrije beroepsbeoefenaar. De Wet verplichte deelneming in een

¹ <http://www.dnb.nl/nieuws/nieuwsoverzicht-en-archief/nieuws-2013/dnb285723.jsp>

² Art. 6 jo. 7 AOW

³ Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd, TK 33 290, Wet van 12 juli 2012, *Stb.* 2012, 328

bedrijfstakpensioenfonds 2000 (hierna: Wet bpf 2000) voert een pensioenregeling uit voor een gehele bedrijfstak. Hierdoor kan een IB-ondernemer toch onder een pensioenregeling vallen. De Wet verplichte beroepspensioenregeling (hierna: Wet BPR) regelt voor vrije beroepsbeoefenaars wat de PW regelt voor alle andere pensioenregelingen. Dit betreft dan geen regeling tussen werknemer en werkgever, maar een eenzijdige regeling voor beroepsgenoten.

Naast begrenzings in de PW, de Wet bpf 2000 en de Wet BPR bestaan er ook nog fiscale begrenzings van pensioenregelingen. De grenzen waarbinnen een pensioenregeling fiscaal gezien moet vallen, wordt het Witteveenkader genoemd. Dit zogenoemde Witteveenkader is opgenomen in hoofdstuk IIB van de Wet op de loonbelasting 1964 (hierna: Wet LB 1964). Indien een pensioenregeling niet binnen de hierboven bedoelde grenzen valt, is er geen sprake van een 'zuiver pensioen' en zullen de premies van de werkgevers direct in de heffing worden betrokken. Bovendien zijn de werknemerspremies in dat geval niet aftrekbaar. Dit Witteveenkader is aan hevige veranderingen onderhevig om pensioenen in de toekomst beheersbaar te houden. Dit heeft een hele pensioensoap tot gevolg, waar tot nu toe nog geen duidelijkheid over is.

Per 1 januari 2015 zullen de fiscale begrenzings ook gaan gelden voor de pensioenopbouw van IB-ondernemers, indien zij verplicht deelnemen in een beroeps- of bedrijfstakpensioenregeling (hierna: beroepspensioenregeling).⁴ Voorbeelden van groepen ondernemers die verplicht deelnemen in een beroepspensioenregeling zijn apothekers en medisch specialisten. Dit betekent dat vanaf dat moment ook deze groep ondernemers zich moet houden aan de begrenzings van het Witteveenkader om te kunnen spreken van een zuivere pensioenregeling.

Ook voor beroepsbeoefenaars zal dus het strenge regime van het Witteveenkader gaan gelden. De probleemstelling welke ik in deze thesis zal beantwoorden is de volgende: welke knelpunten kleven er aan de koppeling van de beroepspensioenen aan het Witteveenkader?

Ik zal deze thesis beginnen met een overzicht van het Witteveenkader door de jaren heen. Vervolgens volgt de behandeling van de beroepspensioenen. In het vierde

⁴ Overige fiscale maatregelen 2013, *Kamerstukken II* 2012/13, 33 403, nr. 3, p. 2

hoofdstuk komt de koppeling tussen de beroepspensioenen en het Witteveen kader en de bijbehorende knelpunten aan de orde. Vervolgens zal ik in het laatste hoofdstuk een conclusie trekken.

Hoofdstuk 2

Het Witteveenkader; van toen tot nu

2.1 Pre-Witteveen

Voordat op 1 juni 1999 de Wet fiscale behandeling van pensioenen⁵ in werking trad, bestond er geen fiscaal kader zoals vanaf dat moment in Nederland zou bestaan. De fiscale grenzen van een pensioen werden bepaald door de regel dat een pensioenregeling aanvaardbaar is, zolang deze niet uitging boven hetgeen naar maatschappelijke opvattingen redelijk moest worden geacht.⁶ Het spreekt voor zich dat dit een 'kader' is wat weinig concreet is, weinig duidelijkheid schept. Wat moet immers worden verstaan onder 'naar maatschappelijke opvattingen redelijk'? Deze definitie zorgde in de praktijk dan ook voor discussie. Bij de opzet van een pensioenregeling wilden de betrokken partijen wachten tot de fiscus bepaalde ontwikkelingen als maatschappelijke opvattingen zou erkennen. De fiscus op zijn beurt wilde wachten tot er vanuit wetgeving duidelijkheid was over wat deze maatschappelijke opvattingen inhielden.⁷

Ook was er niets geregeld over de leeftijd waarop de werkende Nederlander met pensioen kon gaan. Het was toegestaan uit te gaan van een pensioenrichtleeftijd gelegen tussen 60 en 65 jaar.⁸ Indien een werkende vóór de 65-jarige leeftijd met pensioen ging, bestond de mogelijkheid tussen de feitelijke pensioendatum en de 65-jarige leeftijd een tijdelijk ouderdomspensioen te ontvangen. Indien tussen werkgever en werknemer niets hierover was opgenomen, werd ervan uitgegaan dat de pensioenrichtleeftijd voor fiscale doeleinden 65 jaar was.

Op 13 oktober 1994 werd een werkgroep onder leiding van D.E. Witteveen ingesteld.⁹ Deze werkgroep moest onderzoeken of een fiscaal kader kon worden opgesteld, waarbinnen een pensioenregeling daadwerkelijk als pensioen zou kunnen gelden. De commissie deed 29 aanbevelingen, welke alle door het kabinet

⁵ Wet fiscale behandeling van pensioenen, TK 26 020, Wet van 29 april 1999, *Stb.* 1999, 211

⁶ *Kamerstukken II 1994/95*, 26 020, nr. 3, p. 2

⁷ *Kamerstukken II 1994/95*, 26 020, nr. 3, p. 8

⁸ A.H.H. Bollen-Vanderboorn (red.), *Pensioen en de belangrijkste toekomstvoorzieningen*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 206

⁹ *Kamerstukken II 1994/95*, 24 328, nr. 1, p. 1

werden overgenomen.¹⁰ Dit is de reden dat het fiscale kader vandaag de dag nog steeds bekend staat als het Witteveenkader.

2.2 Het Witteveenkader

Op 1 juni 1999 trad de Witteveen-wetgeving in werking. De 29 aanbevelingen die de commissie heeft gedaan, werden omgezet in wetgeving. In de Wet LB 1964 werd hoofdstuk IIA ingevoerd. In artt. 18 tot en met 18h Wet LB 1964 werden begrenzings aan de fiscale faciëring gesteld. Deze waren een uitwerking van de eerdergenoemde norm dat een pensioenregeling naar maatschappelijke opvattingen redelijk moest worden geacht.

In art. 18, lid 1 Wet LB 1964 werden de verschillende pensioenvormen limitatief gedefinieerd. Aan het eind van het lid werd aangegeven dat de begrenzings zoals opgenomen in hoofdstuk IIA, welke voor ieder van de hoofdelementen van de pensioenregeling waren aangegeven, in acht moeten worden genomen.

In artt. 18a tot en met 18g Wet LB 1964 zijn de verschillende pensioenvormen verder uitgewerkt. Het belangrijkste artikel hierin is art. 18a Wet LB 1964 dat ziet op het ouderdomspensioen. De basis voor de bepaling van het kader waarbinnen de pensioenuitkeringen moesten blijven, lag in de leden 1 tot en met 3, door middel van respectievelijk de eindloonregeling, de middelloonregeling en de beschikbare-premieregeling.

Uitgangspunt was de eindloonregeling, waarin de opbouw gedurende 35 jaar 2% per jaar was. Hiermee werd dus een pensioen van 70% van het eindloon bereikt. In tegenstelling tot de huidige pensioenregelingen, bestond destijds 2/3 van alle regelingen uit een eindloonregeling.¹¹ Het kenmerk van een eindloonregeling is dat individuele salarisstijgingen doorwerken naar reeds opgebouwde aanspraken. Het uiteindelijke pensioen bestaat dus uit 70% van het laatstverdiende salaris.

Een middelloonregeling ging uit van een jaarlijkse opbouw van 2,25% over het in dat jaar genoten salaris. Kenmerk hiervan is dat het uiteindelijke pensioen bestaat uit de som van het per dienstjaar opgebouwde pensioen. De wetgever wilde toch dat een

¹⁰ *Kamerstukken II 1994/95, 26 020, nr. 3, p. 2*

¹¹ *Kamerstukken II 1994/95, 26 020, nr. 3, p. 3*

vergelijkbaar pensioen als met het eindloonstelsel kon worden opgebouwd, vandaar een hoger jaarlijks opbouwpercentage.¹²

In het derde lid is de beschikbare-premieregeling opgenomen. Verschil met de andere regelingen is dat de pensioenaanspraak niet bestaat uit een recht op een te verwachten uitkering. In plaats daarvan wordt per dienstjaar een percentage van het pensioengevend loon afgestort. Hiermee worden uiteindelijk de pensioenrechten gefinancierd. Ook bij deze variant is er dus geen sprake van een terugwerking naar eerdere dienstjaren. Voorwaarden zijn dat het pensioen tijdsevenreding moet worden opgebouwd en dat het pensioen na 35 jaar niet meer mag bedragen dan 70% van het pensioengevend loon op dat tijdstip.¹³ Voor de bepaling van het af te storten bedrag moet rekening worden gehouden met een groot aantal te verwachten ontwikkelingen:

1. Hoe ouder de werknemer is, des te minder opbrengsten de gestorte premie zal generen tot aan het pensioen. Vandaar dat de beschikbare premie per leeftijdsklasse zal oplopen. Vanwege de eenvoud zullen leeftijdsklassen van ten hoogste vijf jaren worden vastgesteld.
2. Voor het vaststellen van de premie moet worden uitgegaan van een veronderstelde carrièreontwikkeling die inhoudt dat de loonstijging tot 35 jaar maximaal 3% per jaar bedraagt, de daaropvolgende tien jaren maximaal 2% per jaar, de daaropvolgende tien jaren maximaal 1% per jaar. Voor de overige jaren wordt een loonstijging van nihil gehanteerd.
3. Bij de berekening van de premie wordt de inflatie op nihil gesteld. Met toekomstige ontwikkelingen van de inflatie wordt dus geen rekening gehouden. Pas indien inflatie zich vertaalt in een daadwerkelijke loonontwikkeling, wordt deze in de berekening meegenomen. Tevens wordt bij de berekening rekening gehouden met een rekenrente van 4%.¹⁴

In het vierde lid zijn bepalingen opgenomen omtrent het ingaan van het ouderdomspensioen. De hoofdregel (lid 4, onder 1°) is dat indien de dienstbetrekking wordt beëindigd vóór de in de pensioenregeling vastgestelde ingangsdatum, het pensioen uiterlijk op deze ingangsdatum moet ingaan. Indien een werknemer stopt

¹² *Kamerstukken II 1994/95, 26 020, nr. 3, p. 22*

¹³ *Kamerstukken II 1994/95, 26 020, nr. 3, p. 22*

¹⁴ *Kamerstukken II 1994/95, 26 020, nr. 3, p. 23*

met werken op of na de pensioeningangsdatum mag hij zijn pensioen niet uitstellen. Uitstel is enkel mogelijk indien de werknemer een dienstbetrekking blijft betrekken. Verder is onder 3° bepaald dat indien een ouderdomspensioen het niveau van 100% van het pensioengevend loon heeft bereikt, het pensioen mag worden uitgesteld tot de 65-jarige leeftijd is bereikt. Voor deze leeftijd is gekozen, omdat deze gelijk is aan de leeftijd in de AOW.¹⁵ Gevolg is wel dat het pensioen als het ware wordt bevroren, omdat uitstel niet mag leiden tot een opbouw die boven de 100%-norm ligt. Indien de werknemer de leeftijd van 65 jaar heeft bereikt en het ouderdomspensioen het niveau van 100% van het pensioengevend loon bereikt, gaat ingevolge sub 4° het pensioen in. Sub 5° bepaalt zonder uitzondering de uiterlijke ingangsdatum van het pensioen. Dit is het geval bij het bereiken van de 70-jarige leeftijd.

Het ouderdomspensioen kan ingevolge lid 6 ook eerder ingaan dan de 60-jarige leeftijd. Dit heeft wel een actuariële korting tot gevolg, wat inhoudt dat het pensioen, rekening houdend met verschillende rekenkundige variabelen, zoals bijvoorbeeld sterftekansen en rekenrente, wordt herrekend. Deze herrekening komt er in feite op neer dat er minder pensioen wordt uitgekeerd, wat logisch is, gezien er niet meer wordt opgebouwd.

2.3 De omkeerregel

Indien een pensioen als 'zuiver' wordt aangemerkt, wat wil zeggen dat het binnen alle grenzen van het Witteveenkader blijft, dan is de zogenoemde omkeerregel¹⁶ van toepassing. De hoofdregel is dat alles dat uit een dienstbetrekking genoten wordt, wordt belast. Art. 10, lid 2 Wet LB 1964 bepaalt dat ook pensioenaanspraken tot het loon behoren. Dit zou betekenen dat een werknemer wordt belast voor aanspraken die in de toekomst als pensioen worden uitgekeerd. Het feitelijk genieten vindt namelijk pas plaats bij de uitkering van de aanspraken. Daarnaast zou het mogelijk kunnen zijn dat werknemers belasting betalen (in geval van voortijdig overlijden) over aanspraken die niet tot uitkering zullen komen. Vandaar dat dit in Nederland als een onwenselijk systeem wordt gezien.¹⁷ Door de

¹⁵ *Kamerstukken II 1994/95*, 26 020, nr. 3, p. 24

¹⁶ De uitwerking van de omkeerregel is door de jaren heen hetzelfde gebleven. Deze is thans te vinden in art. 11, lid 1, sub c Wet LB 1964

¹⁷ A.H.H. Bollen-Vanderboorn (red.), *Pensioen en de belangrijkste toekomstvoorzieningen*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 121

omkeerregel als uitzondering te hanteren, wordt met de hoofdregel afgerekend. Door de omkeerregel toe te passen, worden pensioenaanspraken fiscaal gezien als uitgesteld loon behandeld. De belastingheffing vindt niet, zoals bij 'normaal' loon, plaats op het moment dat de aanspraak wordt toegekend (dus bij het afdragen van de premie), maar op het moment dat deze wordt genoten, bij de uitkering. Belastingheffing wordt dus uitgesteld naar een later tijdstip. Hierdoor heeft de werknemer financieel gezien twee voordelen. Ten eerste heeft hij een rentevoordeel. Doordat de belastingheffing wordt uitgesteld, wordt op een later moment loonbelasting afgedragen. Hierdoor kan een rendement worden behaald over de in de toekomst te betalen belasting. In de tweede plaats heeft de werknemer mogelijk een tariefsvoordeel. Vanwege het progressieve tarief in box I moet – kortgezegd – een belastingplichtige meer belasting betalen indien hij meer verdient. Nu het loon door de omkeerregel niet wordt vermeerderd met de aanspraken, is het mogelijk dat een belastingplichtige in een lagere schijf valt en dus tegen een lager tarief wordt belast.

Indien een pensioen buiten het Witteveenkader valt, is de omkeerregel dus niet van toepassing en dient er direct belasting te worden betaald over de aanspraken, wat een financieel nadeel tot gevolg heeft. Vandaar dat eenieder altijd zal streven naar een pensioen dat als zuiver pensioen gekwalificeerd wordt.

2.4 Wijziging Witteveenkader; de Wet VPL

In het begin van de 21^e eeuw werd het vergrijzingsthema steeds belangrijker. De groep ouderen werd groter en de groep die deze kosten moest financieren werd steeds kleiner. Mensen maakten ook veelvuldig gebruik van de mogelijkheden in het Witteveenkader om eerder met pensioen te gaan. De politiek zocht naar maatregelen om de ouderen langer te laten doorwerken en de kosten voor pensioen beheersbaar te houden. Een van de maatregelen is de Wet aanpassing fiscale behandeling VUT/prepensioen en introductie levensloopregeling (hierna: Wet VPL).¹⁸ Het Witteveenkader werd hierdoor op verschillende punten gewijzigd.

¹⁸ Wet aanpassing fiscale behandeling VUT/prepensioen en introductie levensloopregeling, TK 29 760, Wet van 24 februari 2005, *Stb.* 2005, 115

Waar voorheen de VUT fiscaal gefacilieerd was, is dit na invoering van de Wet VPL niet meer het geval. Eerder stoppen met werken blijft nog mogelijk, maar wordt door het nieuwe kader financieel een stuk minder aantrekkelijk gemaakt. Daarnaast is de omkeerregel niet langer van toepassing op verschillende prepensioenregelingen. Het overbruggingspensioen, dat uitgekeerd werd bij eerder stoppen met werken (geen VUT), wordt afgeschaft. Doordat aanspraken vanaf dit moment belast zijn, wordt het voordeel van de omkeerregel weggenomen.

Bij het invoeren van het Witteveenkader lag de pensioenrichtleeftijd op 60 jaar. De Wet VPL verhoogt deze grens van 60 naar 65 jaar. Vanaf dit moment is fiscale facilitatie mogelijk, indien het pensioen maximaal 100% van de pensioengrondslag is en niet eerder ingaat dan op de 65-jarige leeftijd. Indien de werknemer het pensioen toch eerder wil laten ingaan, is dit mogelijk binnen de grenzen van het Witteveenkader, maar dan moet het pensioen wel actuariael herrekend worden. Dit zal betekenen dat het pensioen flink gekort wordt.

Een andere wijziging is slechts van tekstuele aard: hoofdstuk IIA Wet LB 1964 het vanaf dit moment hoofdstuk IIB Wet LB 1964.

2.5 Meest recente aanpassing Witteveenkader

De meest recente aanpassing van het Witteveenkader is opgenomen in de Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd (hierna: Wet VAP) en ziet met name op de verhoging van de pensioenrichtleeftijd van 65 naar 67 jaar.¹⁹ Waar deze jarenlang gelijk heeft gelegen met de AOW-leeftijd, zal deze hiervan worden losgekoppeld. Dit is een thema waar veel mensen zich erg betrokken bij voelen en wat tot vele discussies in het parlement heeft geleid. Er zijn namelijk meerdere wegen die naar Rome leiden, maar wat is nu de (meest) juiste weg? Voor de bevolking is het zo'n belangrijk thema, omdat iedereen toch een paar jaartjes extra zal moeten werken om een toereikend pensioen over te houden.

De verhoging van de pensioenrichtleeftijd zal per 1 januari 2014 ineens plaatsvinden. Voordat deze wet werd aangenomen, zijn er verschillende wetsvoorstellen de revue gepasseerd waar, net zoals bij de AOW, sprake was van een verhoging in verschillende stappen. Vanaf 1 januari 2015 zal jaarlijks worden bekeken of

¹⁹ Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd, TK 33 290, Wet van 12 juli 2012, *Stb.* 2012, 328

verhoging van de pensioenrichtleeftijd nodig is. Hiervoor is het levensverwachtingsaanpassingsmechanisme bedacht. Via een formule, die ook voor verhoging van de AOW-leeftijd vanaf 2023 is opgesteld, wordt dit bekeken:²⁰

$$V = (L - 18,26) - (P - 65)$$

- V staat voor het aantal jaren waarmee de pensioenrichtleeftijd wordt verhoogd
- L staat voor de door het CBS geraamde levensverwachting op 65-jarige leeftijd in het kalenderjaar van de verhoging
- 18,26 is gelijk aan de macro gemiddelde levensverwachting op 65-jarige leeftijd in de referentieperiode 2000 – 2009
- P staat voor de pensioengerechtigde leeftijd in het kalenderjaar voorafgaand aan het kalenderjaar van de verhoging

Indien de uitkomst van V negatief is of vóór afronding lager dan 1 is, dan wordt de pensioenrichtleeftijd niet verhoogd. Indien de uitkomst boven de 1 ligt, dan wordt de pensioenrichtleeftijd met 1 jaar verhoogd. Een verhoging van meer dan één jaar is dus niet mogelijk. Deze formule wordt in het nieuw in te voeren art. 18a, lid 11 en 12 Wet LB 1964 opgenomen.

Naast de pensioenrichtleeftijd worden ook de opbouwpercentages in het nieuwe Witteveenkader aangepast.²¹ Het maximale opbouwpercentage in een eindloonregeling wordt verlaagd van 2% naar 1,9%. Dit is logisch, gezien het uitgangspunt nog steeds 70% van het pensioengevend loon is. Het aantal opbouwjaren wordt verhoogd naar 37 jaar, vandaar dat het maximale jaarlijkse opbouwpercentage wordt verlaagd. Voor een middelloonregeling wordt het opbouwpercentage verlaagd van 2,25% naar 2,15%.

2.6 Regeerakkoord ‘bruggen slaan’

Waar de Wet VAP al een behoorlijke verenging van de fiscale kaders betekent, zijn de VVD en PvdA in het regeerakkoord nog een stap verder gegaan. Volgens deze

²⁰ Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd, TK 33 290, Wet van 12 juli 2012, *Stb.* 2012, 328, p. 7

²¹ Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd, TK 33 290, Wet van 12 juli 2012, *Stb.* 2012, 328, p. 7

plannen worden de hierboven genoemde opbouwpercentages beide met 0,4%punt verlaagd. Daarnaast zou loon boven drie keer modaal (€ 100.000,-) niet in aanmerking komen voor fiscale facilitatie.²² Hoe dit van invloed is op een werknemer met een salaris van € 150.000,- laat onderstaande tabel zien:²³

Soort regeling	Eindloon (opbouw vanaf 25 jaar)
Salaris	€ 150.000
Franchise	€ 13.062
Opbouwpercentage (huidige regelgeving)	2%
Opbouwpercentage (Wet VAP)	1,9%
Opbouwpercentage (Regeerakkoord)	1,55%
Aftopping (Regeerakkoord)	€ 100.000

	Vóór 2013	Wet VAP	Regeerakkoord
Opbouw 65 jaar	€ 109.550 (=100%)	€ 87.421 (80%)	€ 43.817 (40%)
Opbouw 67 jaar		€ 109.277	€ 54.771

Bij een salaris van € 150.000 en een franchise van € 13.062 zal de werknemer vanaf zijn 25^e jaar tot aan zijn 65^e jaar $40 * 2\% * (\text{€ } 150.000 - \text{€ } 13.062) = \text{€ } 109.550$ aan opbouw hebben gerealiseerd. Dit bedrag wordt, om eenvoudig een vergelijking met de andere uitkomsten te kunnen trekken, gesteld op 100%. Zoals uit deze tabel blijkt, zullen volgens de plannen in het regeerakkoord de totaal opgebouwde pensioenaanspraken op 67-jarige leeftijd in schril contrast staan met hetgene wat vóór 2013 op 65-jarige leeftijd wordt opgebouwd. De Wet VAP biedt, ondanks dat de werknemer twee jaar langer zal moeten werken, een pensioen dat vergelijkbaar is met de huidige opbouw op 65-jarige leeftijd. Dit is mijns inziens een redelijke en billijke verandering waar werknemers aan zullen moeten geloven. De verhoging van de pensioenrichtleeftijd is in mijn ogen een noodzakelijk instrument om pensioen beheersbaar te houden.

²² Regeerakkoord VVD – PvdA, 'bruggen slaan', 29 oktober 2012

²³ Deze tabel komt uit een presentatie gegeven door B. Starink tijdens de 11^e Interpolis Pensioenlezing op 14 december 2012

Waar ik mij minder in kan vinden is de extreme verlaging die is voorgesteld in het regeerakkoord. Het opbouwpercentage van een middelloonregeling wordt hierin gesteld op 1,75%. Verschillende organisaties vrezen dat het voor jongeren zeer moeilijk gaat worden met deze regeling een adequaat pensioen op te bouwen.²⁴ Ook de sociale partners zijn tegenstander van de plannen van het kabinet. Hier kom ik later dit hoofdstuk op terug.

Een laatste punt van aandacht is de aftopping van de pensioengrondslag op € 100.000. Deze maximering van het pensioengevend inkomen houdt in dat deelnemers niet meer fiscaal gefaciliteerd kunnen sparen voor dat deel van het inkomen dat boven € 100.000 uitkomt. Met andere woorden, de omkeerregel geldt niet voor het inkomen boven het maximumbedrag. In Belastingplan 2008 is eerder een voorstel tot aftopping gedaan, maar dit werd destijds, onder druk van het Nederlandse bedrijfsleven, de pensioenfondsen en de FNV, niet in wetgeving omgezet.²⁵ Eén van de tegenstanders was Kappelle.²⁶ Zijn kritiek was dat belastingheffing enkel naar voren werd gehaald, waardoor de schatkist er niet op vooruit ging. Hierdoor zouden belastingopbrengsten in de jaren dat de vergrijzing het hoogst is, dalen. De pensioenuitkeringen zijn dan immers onbelast. Daarnaast is Kappelle van mening dat met de aftopping een principiële grens wordt overgestoken, fiscale pensioenwetgeving hierdoor complexer wordt en de opbrengst zeer marginaal zal zijn.²⁷ Het kabinet vindt echter steun bij verschillende commissies, zoals de Studiecommissie Belastingstelsel en de Commissie Van Dijkhuizen.²⁸ De gedachte achter de aftopping is volgens het kabinet dat deelnemers met een inkomen van – ongeveer – drie keer modaal zelf in staat zijn in hun oudedagsvoorziening te voorzien.²⁹ Het wordt niet nodig geacht dat de samenleving de opbouw over inkomen boven € 100.000 fiscaal faciliteert. Daarnaast verwacht het kabinet door deze maatregel lagere pensioenpremies, waardoor de

²⁴ http://www.syntrusachmea.nl/Nieuws_en_media/Persberichten/Pensioenen-modale-inkomens-dalen-met-30-procent.aspx

²⁵ J.A. Gielink, 'Fiscale aftopping pensioengrondslag: de wetgever aan het stuur', *TPV* 2013, 21

²⁶ H.M. Kapelle, 'Kabinetsplannen voor aftopping pensioenopbouw: voor de Bühne', *P&P* 2007, nr. 11, p. 12

²⁷ H.M. Kapelle, 'Kabinetsplannen voor aftopping pensioenopbouw: voor de Bühne', *P&P* 2007, nr. 11, p. 13

²⁸ *Kamerstukken II* 2012/13, 33 610, nr. 3, p. 3 en 4

²⁹ *Kamerstukken II* 2012/13, 33 610, nr. 3, p. 4

overheidsfinanciën op zowel korte als lange termijn zullen verbeteren.³⁰ Ik ben het niet eens met de visie van het kabinet. Indien het kabinet mensen met een hoog inkomen wil aanpakken, moet zij dit mijns inziens doen door bijvoorbeeld excessieve beloningen en inkomens harder aan te pakken en niet door pensioenopbouw, waar die mensen hun hele leven hard voor hebben gewerkt, verder uit te hollen.

2.7 Witteveen 2015³¹

Met dit wetsvoorstel wordt uitvoering gegeven aan het voorstel dat door het kabinet is gedaan in het Regeerakkoord: de verlaging van de maximale hoogte van de opbouwpercentages en de maximering van het pensioengevend inkomen worden ingevoerd per 2015.

Onder andere door de toenemende vergrijzing is de verhoging van de AOW- en pensioenrichtleeftijd tot stand gekomen. Langer doorwerken betekent ook dat de deelnemers aan een pensioenregeling langer de tijd hebben om pensioen op te bouwen. Daarnaast geldt in de PW een uiterste toetredingsleeftijd van 21 jaar.³² Deze situatie geeft volgens het kabinet aanleiding tot een aanpassing van het maximale opbouwpercentage dat beter aansluit bij het aantal jaren dat deelnemers op kunnen bouwen. Daarom worden de opbouwpercentages van eindloon- en middelloonregelingen aangepast naar 1,55% respectievelijk 1,75%. Het is waar; in theorie heeft een deelnemer 46 jaar de tijd om pensioen op te bouwen. Het kabinet gaat er dan van uit dat een deelnemer bijna altijd de mogelijkheid heeft pensioen op te bouwen. Het lijkt mij dat het kabinet een iets te rooskleurig beeld heeft van de situatie. In slechte economische tijden waarin sprake is van een hoge werkloosheid zal niet iedere deelnemer kunnen blijven opbouwen. Daarnaast wisselen mensen vaker van baan dan vroeger en wordt er aan voorbij gegaan dat mensen steeds vaker voor werk als zzp'er kiezen.³³ Mijns inziens draait het kabinet de zaak om: in plaats van te zeggen dat deelnemers langer de tijd hebben op te kunnen bouwen, ben ik geneigd te zeggen dat deelnemers de extra tijd *hard nodig* hebben om op te kunnen bouwen. Een verregaande verlaging van de

³⁰ *Kamerstukken II 2012/13, 33 610, nr. 3, p. 10*

³¹ Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioenen en maximering pensioengevend inkomen, TK 33 610

³² Art. 5 PW

³³ *Kamerstukken II 2012/13, 33 610, nr. 4, p. 3*

opbouwpercentages zal het voor veel deelnemers erg moeilijk maken de gewenste 70% te bereiken.

2.8 Wetsvoorstel sociale partners³⁴

De sociale partners zijn er fel op tegen dat de opbouwpercentages zo drastisch worden verlaagd en vrezen dat het moeilijk wordt in de toekomst een adequaat pensioen op te kunnen bouwen, met name door jongeren. Daarom kregen zij van het kabinet de gelegenheid zelf een uitwerking te maken van het Witteveenkader, waarin het budgettaire beslag maximaal € 250 miljoen structureel zou mogen bedragen.³⁵ Hierin gaven de sociale partners aan het Witteveenkader aan te willen vullen met een spaarfaciliteit. Per 2015 zou dit moeten leiden tot een maximaal bruto-opbouwpercentage van 1,85%. Dit zou gerealiseerd moeten worden door voor een inkomen tot € 100.000 een netto-aanvulling te geven die gelijkwaardig is aan een opbouw van bruto 0,1% per jaar. Voor het inkomen boven € 100.000 zou dit gaan om een netto-aanvulling die gelijkwaardig is aan bruto 1,85% per jaar. De netto-aanvulling tot € 100.000 bedraagt 0,056% en boven de € 100.000 bedraagt deze 0,888%. In hoofdstuk 5 Wet IB 2001 moeten vervolgens regelingen worden opgenomen die ervoor moeten zorgen dat deze netto-aanvulling niet in box 3 kan worden belast. Het kabinet heeft dit voorstel overgenomen.³⁶ Veel instanties, waaronder de Raad van State, zien echter weinig in dit wetsvoorstel.³⁷ De Raad van State voorziet, ondanks de inzet van € 250 miljoen aan publieke middelen, een zeer beperkte aanvullende inkomensopbrengst, zeer hoge uitvoeringslasten vanwege gescheiden beheer van het nettodeel en een minimale, zo niet te verwaarlozen, uiteindelijke opbrengst voor de pensioendeelnemers. Ook de DNB/AFM hebben zich in een brief aan de Minister van Financiën kritisch uitgelaten over de plannen van de sociale partners.³⁸ Ik ben van mening dat deze draak van een regeling zo snel mogelijk van tafel moet. De regeling is aan de ene kant zeer complex, lastig uitvoerbaar en erg duur, terwijl deze aan de andere kant naar verwachting zeer minimale opbrengsten kent. Mijns inziens is er dus geen enkele reden hiermee door te gaan. Deze hele pensioensoap wordt ongetijfeld vervolgd.

³⁴ Wet pensioenaanvullingsregelingen, TK 33 672

³⁵ Kamerstukken II 2012/13, 33 672, nr. 3, p. 1

³⁶ Kamerstukken II 2012/13, 33 672, nr. 3, p. 2

³⁷ Advies Raad van State omtrent Wet pensioenaanvullingsregelingen, No. W06.13.0175/III

³⁸ Brief aan de Minister van Financiën door de DNB/AFM, 14 juni 2013

Hoofdstuk 3

De beroepspensioenen

3.1 Drie groepen beroepsbeoefenaars

De zelfstandige beroepsbeoefenaar valt niet onder de PW en de Wet LB 1964 in tegenstelling tot werknemers en dga's. Dit is logisch, omdat er geen sprake is van loondienst; er is geen sprake van een relatie tussen werknemer en werkgever. Gevolg hiervan is dat het Witteveenkader, zoals neergelegd in de Wet LB 1964, niet van toepassing is op deze groep. Een beroepspensioenregeling heeft dus geen verplichting hieraan te voldoen.

Toch zijn er wel groepen IB-ondernemers en zelfstandige beroepsbeoefenaars die verplicht zijn deel te nemen aan een pensioenregeling. Het betreft deelnemers aan een beroepspensioenregeling, een bedrijfstakpensioenregeling en notarissen. Hierna komen deze groepen achtereenvolgens aan bod.

3.2 De nieuwe Wet BPR

Hoe pensioen van de zelfstandige beroepsbeoefenaar wordt behandeld, is tegenwoordig geregeld in de Wet verplichte beroepspensioenregeling.³⁹ Deze wet is de opvolger van de in 1972 ingevoerde Wet fiscale begeleiding van verplichte deelneming in een bedrijfs- of beroepspensioenregeling. Deze werd ingevoerd om tegemoet te komen aan de behoefte onder vrije beroepsgenoten om in collectief verband een pensioenregeling te treffen.⁴⁰ Het kabinet heeft ervoor gekozen een compleet nieuwe wet in te voeren in plaats van aanpassing van de oude wet. Reden hiervoor was dat het kabinet één complete wet voor de beroepspensioenregeling wilde, die kon functioneren als een volwaardige pensioenwet.⁴¹

Art. 1 Wet BPR biedt een ruim bereik van het begrip beroepsgenoot. Onder beroepsgenoot wordt namelijk verstaan een natuurlijk persoon die deel uitmaakt

³⁹ Wet verplichte beroepspensioenregeling, TK 29 481, Wet van 6 oktober 2005, *Stb.* 2005, 526

⁴⁰ *Kamerstukken II* 2003/04, 29 481, nr. 3, p. 4

⁴¹ *Kamerstukken II* 2003/04, 29 481, nr. 3, p. 2

van een bepaalde beroepsgroep. Toch heeft de wetgever aangegeven dat de doelgroep die met de wet wordt beoogd hetzelfde blijft als in voorgaande regelgeving: de verplichte beroepspensioenregelingen zijn hoofdzakelijk bedoeld voor zelfstandig werkende vrije beroepsgenoten en niet voor beroepsgenoten die in dienstverband werken.⁴² Hoofdzakelijk impliceert al dat beroepsgenoten werkzaam in loondienst ook onder verplichtgestelde beroepspensioenregelingen kunnen vallen, maar dat dit niet de doelgroep is die de wetgever voor ogen had.

Art. 5 Wet BPR bepaalt wanneer een beroepspensioenregeling verplicht kan worden gesteld. Er moet een aanvraag worden gedaan door een beroepspensioenvereniging en deze moet een belangrijke meerderheid van de beroepsgenoten die tot de beroepsgroep behoren vertegenwoordigen. In de Memorie van Toelichting (hierna: MvT) is bepaald dat sprake is van een belangrijke meerderheid indien er onder de beroepsgenoten een draagvlak is van 60%.⁴³ Er dient dan een beroepspensioenvereniging te worden opgericht, waarin beroepsgenoten vertegenwoordigd zijn: de 'uitsluitend pensioenvereniging'.⁴⁴ Het doel van deze vereniging met rechtspersoonlijkheid is uitsluitend het behartigen van de belangen van de beroepsgenoten met betrekking tot hun pensioenen. Dit is in de statuten opgenomen. Eén keer in de vijf jaar wordt door de SER getoetst of de pensioenvereniging nog voldoende representatief is. Het gevolg van de verplichtstelling van art. 5 Wet BPR is dat ook beroepsbeoefenaars die zich niet bij een beroepspensioenvereniging hebben aangesloten, verplicht moeten deelnemen aan de pensioenregeling.

3.3 De Wet bpf 2000

Een tweede groep IB-ondernemers en zelfstandigen die verplicht kunnen deelnemen in een pensioenregeling is de groep die op grond van art. 2 Wet bpf 2000 verplicht deelneemt in een bedrijfstakpensioenfonds. Indien een belangrijke meerderheid van werkzame personen binnen een bedrijfstak een aanvraag voor deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds indient, kan de Minister van SZW dit verplichtstellen. Voor zelfstandige beroepsbeoefenaars is bepalend of sprake is van

⁴² *Kamerstukken II 2003/04, 29 481, nr. 3, p. 4*

⁴³ *Kamerstukken II 2003/04, 29 481, nr. 3, p. 6*

⁴⁴ *Kamerstukken II 2003/04, 29 481, nr. 3, p. 6*

een pensioenfonds waarin, naast gelden voor zelfstandige beroepsbeoefenaars, ook gelden bijeen worden gebracht voor werknemers binnen deze bedrijfstak.⁴⁵ Alleen als dit het geval is, kan sprake zijn van een bedrijfstakpensioenfonds en daaruitvolgend eventueel van een verplichtstelling op basis van de Wet bpf 2000. Op dit moment zijn de enige zelfstandige beroepsgroepen die hierin deelnemen zelfstandige stukadoors en zelfstandige schilders.⁴⁶

3.4 Wet op het Notarisambt

De laatste groep zelfstandige beroepsbeoefenaars en IB-ondernemers die verplicht is deel te nemen aan een pensioenregeling betreft notarissen. Op grond van art. 113a Wet op het Notarisambt (hierna: Wna) zijn zij verplicht deel te nemen in de Stichting Notarieel Pensioenfonds. Titel IXa Wna bevat regelingen betreffende het Notarieel Pensioenfonds.

3.5 Fiscale behandeling

3.5.1 Vroeger

Gezien zelfstandige beroepsgenoten niet onder de Wet LB 1964 vallen, kunnen zij niet via dezelfde wijze fiscaal behandeld worden als reguliere werknemers. Toch was er wel behoefte aan. De wet van 5 juli 1972 heeft hiervoor gezorgd.⁴⁷ De wetgever nam als uitgangspunt dat een parallel moet worden getrokken met het regime zoals dat gold voor loontrekkers.⁴⁸ Een overeenkomstig resultaat wordt bereikt door 1) het verplichte premiegedeelte ten laste van de winst te brengen en 2) de daarmee verband houdende pensioenaanspraken niet in aanmerking te nemen bij de winstberekening. Ten tijde van invoering van deze begeleidingswet waren de uitkeringen, voor zover deze voortkomen uit loon uit vroegere dienstbetrekking, aan

⁴⁵ *Kamerstukken II 1999/00*, 27 073, nr. 3, p. 10

⁴⁶ G. Van Ginkel, M.E.C. Boumans & A.H.H. Bollen – Vandenboorn, 'Het nieuwe Witteveenkader in de IB-sfeer', *WFR* 2013, 756

⁴⁷ Wet fiscale begeleiding van verplichte deelneming in een bedrijfs- of beroepspensioenregeling, TK 11 509, Wet van 5 juli 1972, *Stb.* 1972, 401

⁴⁸ *Kamerstukken II 1971/72*, 11 509, nr. 3, p. 1

inhouding van loonbelasting onderworpen.⁴⁹ Tegenwoordig bestaat er een vergelijkbare regeling, zij het dat deze op een andere manier is vormgegeven.

3.5.2 Huidge fiscale behandeling

De beroepsgenoten die in loondienst werken alsmede de vrije beroepsgenoten die – voor de heffing van loonbelasting – als dga kwalificeren, vallen in tegenstelling tot de zelfstandige beroepsgenoten wél onder de Wet LB 1964.⁵⁰ Dit zou betekenen dat zij zich in principe aan de grenzen van het Witteveen kader moeten houden om in aanmerking te komen voor fiscaal gefaciliteerde pensioensopbouw. Toch zijn er verschillende beroepspensioenregelingen die niet aan alle voorwaarden van het Witteveen kader voldoen. Een voorbeeld is dat de hoogte van de pensioenpremie van fysiotherapeuten die als dga kwalificeren, wordt bepaald aan de hand van de omzet.⁵¹ In art. 18a Wet LB 1964 wordt echter gesproken van pensioengevend loon. Toch valt deze groep, gezien het doel en de strekking van de wet, binnen de begrenzings van het Witteveen kader en komen zij in aanmerking voor fiscaal gefaciliteerd pensioen.⁵² De zelfstandige beroepsgenoten die niet als dga kwalificeren, hoeven zich gezien hun bijzondere status niet te houden aan de grenzen van het Witteveen kader. Zij worden krachtens de Wet op de inkomstenbelasting 2001 (hierna: Wet IB 2001) in de belastingheffing betrokken.

Een pensioenregeling uit hoofde van de Wet BPR, Wet bpf 2000 en Wna wordt ook voor de Wet IB 2001 aangemerkt als pensioenregeling. Dit is neergelegd in art. 1.7, lid 2, sub b Wet IB 2001. Dit houdt in dat op een dergelijke pensioenregeling eenzelfde soort constructie als de omkeerregel van toepassing is: aanspraken zijn vrijgesteld, uitkeringen zijn belast. Aangezien er geen directe koppeling met art. 11, lid 1, sub c Wet LB 1964 is, is een soortgelijke regeling in de Wet IB 2001 opgenomen. De systematiek die de Wet IB 2001 kent is de volgende:

- 1) De premies voor beroepspensioenregelingen komen op grond van goed koopmansgebruik ten laste van de winst. Dit is in overeenstemming met het oordeel van de Hoge Raad (hierna: HR) dat de verplichte bijdrage van een

⁴⁹ *Kamerstukken II 1971/72*, 11 509, nr. 3, p. 1

⁵⁰ B. Dieleman, 'Herziening fiscaal kader beroepspensioenen', *WFR* 2013,680

⁵¹ https://www.fysiopenioen.nl/Uw_pensioen/Pages/beroepsinkomen_vaststellen.aspx via het artikel van B. Dieleman, 'Herziening fiscaal kader beroepspensioenen', *WFR* 2013,680

⁵² P. Kavelaars, 'Beroepspensioenregelingen en fiscale facilitatie', *WFR* 1999,444

beroepsgenoot aan een pensioenregeling, waaraan deelneming verplicht is gesteld, geheel behoort tot de beroepskosten;⁵³

- 2) De pensioenaanspraken behoren niet tot de winst;
- 3) De uitkeringen zijn belast.

Ad 1)

De genoemde uitspraak van de HR is niet gecodificeerd in de Wet IB 2001. Toch wordt deze nog steeds gevolgd door de Belastingdienst.⁵⁴ Dit betekent verder dat het niet toegestaan is vrijwillig betaalde premies ten laste van de winst te brengen. Hiermee komt een verschil ten opzichte van de reguliere werknemers tot uitdrukking. Voor hen is bijvoorbeeld een vrijwillige bijspaarregeling wel aftrekbaar. De gedachte die schuilt achter deze afwijkende behandeling is dat op deze manier wordt voorkomen dat beroepsbeoefenaars hoge vrijwillige premiebijdragen in hun pensioenregeling storten om belasting te ontwijken.⁵⁵

Ad 2)

De bedoeling van art. 3.13, lid 1, sub b Wet IB 2001 is op eenzelfde manier tot belastingheffing te komen als via de omkeerregel uit de Wet LB 1964. Art. 3.13, lid 1, sub b Wet IB 2001 bepaalt dat voordelen bestaande uit aanspraken die berusten op een pensioenregeling en leiden tot als loon aan te merken pensioentermijnen of (nagenoeg) uitsluitend bestaan uit rechten op belastbare periodieke uitkeringen en verstrekkingen niet tot de winst behoren. Door de pensioenaanspraken vrij te stellen wordt dus een lagere winst bereikt. Deze constructie komt dus overeen met die van de reguliere werknemers (waar we uiteraard van loon spreken in plaats van winst). Overigens worden de aanspraken gerekend tot het privévermogen. Hiermee wordt bereikt dat de uitkeringen niet als ondernemingswinst kunnen worden belast.⁵⁶

Ad 3)

De uitkeringen zijn vervolgens belast op grond van art. 3.100, lid 1, sub d Wet IB 2001. Wel is er een koppeling met art. 11, lid 1, sub k Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965.

⁵³ HR 28 juni 1967, *BNB* 1967, 220

⁵⁴ Besluit van 7 april 2003, nr. DGB 2002/7202M

⁵⁵ B. Starink en M.C.D. Janse, 'Wijziging fiscaal kader beroepspensioenregelingen per 2015: heiligt het doel de middelen?', *Pensioen magazine* 2011, 16(5), p. 16-20

⁵⁶ L.W. Sillevius e.a., *Cursus Belastingrecht. Inkomstenbelasting*, par. IB.3.5.4.A, via Kluwer Navigator

Hierin is bepaald dat uitkeringen uit hoofde van de Wet BPR onderworpen zijn aan heffing van loonbelasting. Via art. 34, lid 1, sub a LB 1964 worden de uitkeringen aangemerkt als oneigenlijke dienstbetrekking. De uitkeringen worden via deze constructie in de LB-sfeer gehouden, zodat de uitvoerder de loonheffing kan inhouden. Dit is gedaan ter vergemakkelijking van de heffing van inkomstenbelasting.

In het geval een beroepsgenoot niet langer verplicht deelneemt in een beroepspensioenregeling, dan treden de sanctiebepalingen van art. 3.135 en 3.137 Wet IB 2001 in werking.⁵⁷ Dit is de IB-variant van art. 19b Wet LB 1964, waarin is bepaald dat ingeval zich één van de daargenoemde omstandigheden voordoet, pensioen niet meer als zuiver pensioen wordt aangemerkt. Hierdoor komt de omkeerregel te vervallen en treedt de hoofdregel in werking. Per 2015 worden een vijfde en zesde lid toegevoegd, waarin het art. 3.135, lid 1 Wet IB 2001 niet van toepassing wordt verklaard indien sprake is van afkoop van een klein pensioen of van vervreemding van een bijzonder nabestaandenpensioen in de zin van art. 57, lid 5 PW en indien een pensioenfonds kort op de pensioenaanspraken en -rechten als bedoeld in art. 134, lid 1 PW.⁵⁸

⁵⁷ B. Dieleman, 'Herziening fiscaal kader beroepspensioenen', *WFR* 2013,680

⁵⁸ L.W. Sillevius e.a., *Cursus Belastingrecht. Inkomstenbelasting*, IB.3.8.3.D, via Kluwer Navigator

Hoofdstuk 4

Koppeling beroepspensioenen met Witteveenkader; waar zitten de knelpunten?

4.1 Witteveenkader voor beroepspensioenen per 2015

Waar er in de huidige wetgeving geen specifiek fiscaal kader is voor de beroepspensioenregelingen, gaat dit per 1 januari 2015 veranderen.⁵⁹ In het wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2013 is opgenomen dat vanaf dan de fiscale grenzen die gelden voor de pensioenopbouw van de normale werknemer ook gaan gelden voor de pensioenopbouw van IB-ondernemers en resultaatgenieters die verplicht deelnemen in beroeps- of bedrijfstakpensioenregelingen. De normeringen en begrenzingen uit het Witteveenkader zijn opgenomen en omgezet in wettelijke bepalingen in de Wet IB 2001. Als uitgangspunt wordt een middelloonstelsel met een opbouwpercentage van 2,15% gehanteerd, wat aansluit bij de meest recente update van het Witteveenkader. Ook hier wordt de pensioenrichtleeftijd gekoppeld aan de levensverwachting. De hantering van 2,15% zal met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid niet het percentage zijn waarmee gewerkt zal gaan worden. Zoals eerder gezegd verlopen de hervormingen van het pensioenstelsel moeizaam. Dit blijkt maar weer nu er wederom een nieuw wetsvoorstel met betrekking tot aanpassing van de opbouwpercentages is ingediend.⁶⁰ Daarnaast hebben de sociale partners een tegenvoorstel ingediend, waarin zij willen bewerkstelligen dat werknemers meer pensioen kunnen opbouwen dan zij zouden kunnen met het voorstel van het kabinet. Over de uitkomst is dus nog niets zeker, al lijkt het mij onwaarschijnlijk dat het kabinet nog veel zal toegeven.

4.2 Het IB-Witteveenkader

Er wordt een compleet nieuw art. 3.18 Wet IB 2001 ingevoerd. Dit artikel legt vast onder welke voorwaarden premies voor een beroepspensioenregeling in de zin van (het nieuwe) art. 1.7, lid 2, sub b Wet IB 2001 bij het bepalen van de winst voor aftrek

⁵⁹ Overige fiscale maatregelen 2013, *Kamerstukken II* 2012/13, 33 403, nr. 3, p. 4

⁶⁰ Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioenen en maximering pensioengevend inkomen, TK 33 610

in aanmerking komen.⁶¹ Het eerste lid bepaalt dat de beroepspensioenregeling binnen de fiscale grenzen van het Witteveenkader moet blijven.⁶² Daarnaast moet de regeling voldoen aan specifiek op IB-ondernemers toegespitste lagere regelgeving (uitgewerkt in art. 3.18, lid 5 Wet IB 2001). Bepalingen die betrekking hebben op het eindloonstelsel worden niet van toepassing verklaard. Het eindloonstelsel zou namelijk problemen op kunnen leveren, omdat IB-ondernemers geen vast jaarlijks inkomen hebben. Door de hoge volatiliteit van het jaarlijks inkomen is het toepassen van een eindloonstelsel onbegonnen werk. Hoewel dit op het eerste gezicht vreemd lijkt, zal dit mijns inziens niet tot enige problemen leiden, gezien er geen enkele beroepspensioenregeling is die is gebaseerd op een eindloonstelsel.⁶³ Indien een beroepspensioenregeling aan de gestelde normeringen voldoet, is de pensioenpremie in beginsel aftrekbaar van de winst. In het tweede lid is opgenomen dat premies die gebaseerd zijn op een inkomen dat hoger is dan het voor dat jaar geldende pensioengevend inkomen niet aftrekbaar zijn van de winst. Deze voorwaarde zorgt ervoor dat de belastingplichtige geprikkeld wordt juiste inkomensgegevens aan de pensioenuitvoerder te verstrekken. Art. 3.18, lid 3 Wet IB 2001 stelt een maximum aan de aftrek van premies voor de vrijwillige aanvulling. Per 2015 is het namelijk wettelijk geregeld dat naast het verplichte deel van de pensioenregeling (de basispensioenregeling) tevens een vrijwillige aanvulling hierop als pensioenregeling wordt aangemerkt. Hieruit volgt dat de vrijwillige aanvulling fiscaal op dezelfde wijze wordt behandeld als de basispensioenregeling. De maximale aftrek in het derde lid is bepaald op een derde van de premies van de basispensioenregeling. Hoewel dit aansluit bij hetgeen is bepaald in de artt. 116, 117 en 118 Wet BPR, vormt dit wel een verschil met hetgeen in de loonbelastingsfeer is bepaald. Hier mag weliswaar ook vrijwillig worden bijgespaard, maar tot niet meer dan het fiscale maximum. De fiscale normeringen in hoofdstuk IIB Wet LB 1964 zijn namelijk maximaal. Het is volgens de PW echter wel mogelijk naast je basispensioenregeling een vrijwillige aanvulling te hebben.⁶⁴ Hierdoor is het mogelijk tot een aanvulling te komen. Dit betekent dat de vrijwillige bijdrage in de loonbelastingsfeer meer, maar ook minder dan een derde deel kan zijn. Overigens is gekozen voor de term 'vrijwillige aanvulling' in plaats van 'vrijwillige

⁶¹ Overige fiscale maatregelen 2013, *Kamerstukken II* 2012/13, 33 403, nr. 3, p. 23

⁶² Overige fiscale maatregelen 2013, *Kamerstukken II* 2012/13, 33 403, nr. 3, p. 23

⁶³ G. van Ginkel, M.E.C. Boumans, A.H.H. Bollen – Vandenboorn, 'Het nieuwe Witteveenkader in de IB-sfeer', *WFR* 2013, 756, p. 5

⁶⁴ Art. 117 PW

pensioenregeling' om verwarring te voorkomen met de overkoepelende term pensioenregeling uit art. 1.7, lid 2 Wet IB 2001 (nieuw).⁶⁵ Het vierde lid vertaalt enkele begrippen uit het Witteveenkader, zodat het artikel toepasbaar is op de beroepspensioenen. Voor de toetsing aan het eerste en tweede lid is met name onderdeel d van belang. Hierin wordt het LB-begrip 'pensioengevend loon' vertaald, omdat er bij beroepspensioenen geen sprake is van loon. Het pensioengevend inkomen voor beroepsgenoten is de winst uit onderneming vóór toevoeging aan en afnemering van de oudedagsreserve en de ondernemersaftrek. Daarnaast worden de ten laste van de winst gebrachte pensioenpremies buiten beschouwing gelaten. Met andere woorden: de in aftrek gebrachte pensioenpremies worden bij de winst uit onderneming opgeteld. Uitgangspunt is de aldus bepaalde winst van het derde kalenderjaar voorafgaand aan het dienstjaar (onderdeel c), wat wordt aangegeven als T-3. Er is gekozen voor T-3 om de belastingplichtige voldoende tijd te geven zijn pensioengevend inkomen vast te stellen. Hoewel ik me kan vinden in de gedachte dat de belastingplichtige voldoende tijd moet worden geboden, is het voor mij nog steeds niet duidelijk waarom het kabinet gekozen heeft voor het derde jaar voorafgaand aan het dienstjaar. Mijns inziens moet dit veel sneller kunnen. Als laatste bepaalt het vijfde lid van art. 3.18 Wet IB 2001 dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur regels kunnen worden gesteld over een aantal specifieke situaties.

4.3 Relatie tussen beide Witteveenkaders

Toen in 2004/2005 werd vergaderd over de invoering van het Witteveenkader voor beroepspensioenen, werd reeds aangegeven dat het de bedoeling zou worden een sub-Witteveenkader in te voeren, waarbij rekening zou worden gehouden met de verschillende karakters van reguliere pensioenregelingen en beroepspensioenregelingen.⁶⁶ Later is in de Memorie van Antwoord aangegeven dat het fiscale kader, indien mogelijk, gelijk zou zijn aan dat voor werknemers.⁶⁷ Het kabinet was van mening dat de uitgangspunten van het LB-Witteveenkader moesten worden vertaald naar een kader voor beroepspensioenen. Dit zou op dezelfde manier moeten worden vormgegeven als de vertaalslag van de PW (toen

⁶⁵ Overige fiscale maatregelen 2013, *Kamerstukken II* 2012/13, 33 403, nr. 3, p. 21

⁶⁶ *Kamerstukken II* 2004/05, 29 760, nr. 37, p. 2

⁶⁷ *Kamerstukken I* 2004/05, 29 760, nr. D, p. 25

nog PSW) naar de Wet BPR. In de literatuur wordt echter de positie van zzp'ers aangehaald.⁶⁸ Waar de wetgever uitdrukkelijk spreekt van een vertaalslag van werknemers naar beroepsgenoten, worden volgens de schrijvers de zelfstandigen ten onrechte over het hoofd gezien. De laatste jaren is er namelijk een opmars van zzp'ers die in potentie onder de verplichtstelling van een bedrijfstakpensioenfonds zouden kunnen vallen. De Staatssecretaris van SZW is het hier niet mee eens.⁶⁹ Zij is van mening dat zelfstandigen een eigen verantwoordelijkheid voor hun pensioenopbouw hebben.⁷⁰ Gezien de significante omvang van de groep zzp'ers⁷¹, die nog steeds groeiende is, vind ik echter dat het ook voor deze groep mogelijk moet zijn een tweedepijlerpensioen op te bouwen. De gedachte dat zij een eigen verantwoordelijkheid hebben, waar de meeste andere werkenden dit niet hebben, vind ik achterhaald.

Het IB- en LB-Witteveenkader worden aan elkaar gekoppeld door middel van de schakelbepaling van art. 3.18 Wet IB 2001, omdat het LB-Witteveenkader niet onverkort van toepassing is op de IB-ondernemer. Lid 1 bepaalt dat een pensioenregeling moet voldoen aan de grenzen van Hoofdstuk IIB Wet LB 1964. Er is echter niet aangegeven aan welke bepalingen van desbetreffend hoofdstuk voldaan moet worden. Dit leidt ertoe dat er naast de dga en de reguliere werknemers een derde groep ontstaat op wie aparte bepalingen van toepassing zijn. Door wederom een apart regime voor de IB-ondernemer in te voeren, maakt de wetgever het er niet eenvoudiger en overzichtelijker op.

4.4 Knelpunten

De wetgever heeft tot 2015 de tijd gegeven de beroepspensioenregelingen dusdanig aan te passen dat deze binnen de grenzen van het Witteveenkader vallen. De reden hiervoor lijkt me, naast dat het de beroepsbeoefenaars tijd geeft

⁶⁸ B. Dieleman, 'Herziening fiscaal kader beroepspensioenen', *WFR* 2013, 680 en G. van Ginkel, M.E.C. Boumans, A.H.H. Bollen – Vandenboorn, 'Het nieuwe Witteveenkader in de IB-sfeer', *WFR* 2013, 756

⁶⁹ *Kamerstukken II* 2012/13, 31 311, nr. 97, p. 3

⁷⁰ *Kamerstukken II* 2012/13, 31 311, nr. 97, p. 1

⁷¹ N. Bosch e.a., 'De huidige en toekomstige groei van het aandeel zzp'ers in de werkzame beroepsbevolking, via <http://www.cpb.nl/publicatie/de-huidige-en-toekomstige-groei-van-het-aandeel-zzp-ers-in-de-werkzame-beroepsbevolking>

hún regeling aan te passen, dat het de wetgever nog wat ruimte biedt de wetgeving langzaam tot solide wetgeving bij te schaven.

Bij niet tijdige aanpassing zullen de beroepspensioenregelingen niet voldoen aan de nieuwe begrenzings van het Witteveenkader. Dit brengt met zich mee dat vanaf 2015 geen sprake meer zal zijn van een fiscaal zuiver pensioen, waardoor de omkeerregel komt te vervallen. Hierdoor kan niet meer fiscaal voordelig pensioen worden opgebouwd.

4.4.1 Aanpassen beroepspensioenregelingen

Het grootste gevolg dat teweeg wordt gebracht door het toepassen van het Witteveenkader op beroepspensioenregelingen is dat verschillende beroepspensioenregelingen zullen moeten worden aangepast om aan de begrenzings van het Witteveenkader te voldoen. Waar er voor zelfstandige beroepsgenoten voorheen geen pensioenrichtleeftijd bestond, zal dit vanaf 2015 overeenkomstig art. 3.18, lid 1 Wet IB 2001 jo. art. 18a, lid 4 Wet LB 1964 wel in de pensioenregeling moeten worden opgenomen. Daarnaast mag de hoogte van de jaarlijkse pensioenopbouw niet uitgaan boven de limieten van het Witteveenkader. Hoewel deze limieten, met het oog op de voortdurende onderhandelingen tussen het kabinet en de sociale partners, nog niet zeker zijn, zal de jaarlijkse opbouw in veel gevallen lager zijn dan nu het geval is. Een bijkomend probleem is dat binnen een aantal beroepspensioenregelingen een nominale pensioenaanspraak of een vaste jaarpremie toegekend, ongeacht wat de daadwerkelijke hoogte van het beroepsinkomen is.⁷² In deze gevallen is er dus geen sprake van een directe relatie tussen individueel inkomen en pensioenopbouw, wat volgens de nieuwe regels wel zal moeten. Ter verduidelijking geven Janse en Starink een cijfervoorbeeld:⁷³ Indien een beroepsbeoefenaar een inkomen heeft van €25.000 zou het zo kunnen zijn dat hij voor de opbouw van een pensioenafsprak van 5% over €100.000 deze premie fiscaal mag aftrekken. Het behoeft geen uitleg dat dit ontzettend voordelig voor hem is. Helaas voor de beroepsbeoefenaars is deze constructie binnenkort dus niet

⁷² B. Starink en M.C.D. Janse, 'Wijziging fiscaal kader beroepspensioenregelingen per 2015: heiligt het doel de middelen?', *Pensioen magazine* 2011, 16(5), p. 18

⁷³ B. Starink en M.C.D. Janse, 'Wijziging fiscaal kader beroepspensioenregelingen per 2015: heiligt het doel de middelen?', *Pensioen magazine* 2011, 16(5), p. 18

meer mogelijk en zullen deze regelingen aangepast moeten worden aan het Witteveenkader.

4.4.2 Pensioengevend inkomen

Om het pensioengevend inkomen voor beroepsgenoten vast te stellen, moet op grond van art. 3.18, lid 4, onderdeel d Wet IB 2001 worden uitgegaan van de winst T-3. Gezien in dit artikel expliciet T-3 wordt genoemd lijkt het mij niet dat de wetgever uit wil gaan van een actueler jaar. Van Ginkel e.a., vragen zich af waarom de wetgever inconsequent handelt door T-3 te nemen in plaats van T-2. In het kader van vrijwillige voortzetting van de pensioenregeling van een IB-ondernemer bij het pensioenfonds waar hij voorheen als werknemer in deelnam, geldt namelijk dat inkomen van het jaar T-2 als pensioengevend inkomen moet worden gehanteerd. Gezien het in beide gevallen over winst uit onderneming ten behoeve van de pensioenopbouw gaat, doet dit mij aan als een vreemde beslissing. In het lijfrenteregime wordt zelfs uitgegaan van T-1.⁷⁴ Het lijkt mij met het oog op duidelijkheid en eenvoud verstandig dat de wetgever in deze gevallen één lijn trekt. Daarnaast zal de wetgever op grond van art. 1.7, lid 6 Wet IB 2001 (nieuw) moeten definiëren wat onder pensioengevend inkomen moet worden verstaan. In dit artikel wordt bepaald dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur regels kunnen worden gesteld op grond waarvan tevens als pensioenregeling wordt aangemerkt een beroepspensioenregeling waarvan de deelname vrijwillig wordt voortgezet na beëindiging van de arbeidsverhouding op grond waarvan de deelneming verplicht was gesteld.⁷⁵ Met andere woorden: in geval van vrijwillige voortzetting van de verplichtgestelde beroepspensioenregeling ná beëindiging van de arbeidsverhouding, moet van een bepaald inkomen worden uitgegaan. De vraag is nu of dit om T-3- of T-2-inkomen gaat. Een ander vraagteken dat ik heb bij het pensioengevend inkomen is wat er moet gebeuren indien een beroepsgenoot minder dan drie jaar actief is. Dieleman⁷⁶ pleit voor een fictief inkomen dat aansluit bij het fictief loon van art. 12a Wet LB 1964. Indien het daadwerkelijk genoten inkomen boven deze grens uitkomt, zou voor dit deel een pensioenvoorziening in de derde pijler moeten worden gevormd. Dit lijkt mij een ongewenste constructie die

⁷⁴ Art. 3.127, lid 3 Wet IB 2001

⁷⁵ Overige fiscale maatregelen 2013, *Kamerstukken II* 2012/13, 33 403, nr. 3, p. 22

⁷⁶ B. Dieleman, 'Herziening fiscaal kader beroepspensioenen', *WFR* 2013, 680 en

zaken onnodig bemoeilijkt, omdat een deel van het inkomen door middel van een pensioenvoorziening in de derde pijler wordt ondergebracht. De wetgever zal dus met een verdere verduidelijking van de regeling moeten komen.

Een ander knelpunt dat ik zie bij pensioengevend inkomen is hoe beroepsgenoten om moeten gaan met de aftopping van het pensioengevend inkomen. Deze grens zal namelijk onderdeel gaan uitmaken van het Witteveen kader. Ook ligt het voorstel van de sociale partners met betrekking tot de pensioenexcedentregeling nu op tafel. Zoals deze voorstellen er nu liggen, gaan deze ook gelden voor beroepsgenoten. Gevolg is dat de winst in T-3 voor de pensioenopbouw wordt afgetopt op € 100.000. Daarnaast is het mogelijk netto bij te sparen via de pensioenexcedentregeling. Het lijkt erop dat de wetgever in dit geval totaal niet stil heeft gestaan wat de gevolgen zouden kunnen zijn voor beroepsgenoten. Vanwege het verschil tussen de winst die beroepsgenoten genieten en het loon dat werknemers genieten, lijkt het mij niet dat de aftoppingsregeling en de pensioenexcedentregeling onverkort van toepassing kunnen worden verklaard op beroepsgenoten. Wat mij betreft wordt aan deze beide regelingen een halt toegeroepen.

4.4.3 Vaste premie / vast percentage

Een ander aandachtspunt is het voorkomen van de variant van een beschikbare premieregeling met een vast en gelijk premiepercentage binnen de beroepspensioenregelingen.⁷⁷ Een gevolg van een dergelijke regeling is dat jonge deelnemers vaak relatief veel pensioen zullen opbouwen. De premie wordt bepaald door een vast percentage van het salaris te nemen.⁷⁸ Deze regeling voldoet echter niet aan de eisen gesteld in art. 18a, lid 3 Wet LB 1964, waardoor een dergelijke constructie na 2015 niet meer mogelijk is. In dit artikel is namelijk bepaald dat de beschikbare premie actuarieel moet worden vastgesteld per leeftijdsklasse van ten hoogste vijf jaren. Vanaf 2015 zullen deze regelingen moeten voldoen aan het

⁷⁷ B. Starink en M.C.D. Janse, 'Wijziging fiscaal kader beroepspensioenregelingen per 2015: heiligt het doel de middelen?', *Pensioen magazine* 2011, 16(5), p. 18 en G. van Ginkel, M.E.C. Boumans, A.H.H. Bollen – Vandenboorn, 'Het nieuwe Witteveen kader in de IB-sfeer', *WFR* 2013,756, p. 8

⁷⁸ A.H.H. Bollen-Vanderboorn (red.), *Pensioen en de belangrijkste toekomstvoorzieningen*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012, p. 144

staffelbesluit.⁷⁹ Hierin is bepaald dat een pensioenregeling met een vaste premie of vast percentage van de pensioengrondslag voor alle werknemers, dus mijns inziens ook voor de gehele beroepsgroep, is toegestaan, mits het percentage van de jongste leeftijdsklasse voor iedereen geldt.⁸⁰

⁷⁹ Besluit van 12 februari 2013, nr. BLKB2013/43M, *Stcrt* 2013, 4432

⁸⁰ Besluit van 12 februari 2013, nr. BLKB2013/43M, *Stcrt* 2013, 4432, bijlage I, par. 4, onderdeel g

Hoofdstuk 5

Conclusie

5.1 Inleiding

Sinds enkele jaren is hervorming van het Nederlandse pensioenstelsel een thema waar weinig mensen meer omheen kunnen. Het is al enige tijd bekend dat het pensioenstelsel, zoals we dat op dit moment kennen, in de toekomst niet langer houdbaar is. Dit is maar al te duidelijk geworden door het uitbreken van de crisis. In deze thesis staan twee hervormingen centraal: de aanpassing van het Witteveenkader en de behandeling van beroepspensioen vanaf 2015. De probleemstelling bij deze thesis is: welke knelpunten kleven er aan de koppeling van de beroepspensioenen aan het Witteveenkader? Deze zal ik hieronder beantwoorden.

5.2 Conclusie

De wetgeving met betrekking tot zowel het Witteveenkader als de beroepspensioenen zoals deze vanaf 2015 moet gelden, is nog lang niet rond. Op dit moment voldoen veel beroepspensioenregelingen niet aan de begrenzings van het Witteveenkader. Hoewel de begrenzings zoals deze vanaf 2015 moeten gaan gelden vandaag de dag nog niet zeker zijn, is in ieder geval duidelijk dat deze in de toekomst een stuk strenger zullen zijn dan het huidige kader. Indien men van een zuiver pensioen wil blijven spreken, is aanpassing dus noodzakelijk. Zo moet voortaan een pensioenrichtleeftijd gelden, mag de jaarlijkse opbouw niet uitgaan boven de limieten van hoofdstuk IIB Wet LB 1964 en zal er een directe relatie tussen individueel inkomen en pensioenopbouw moeten bestaan.

Ook de definitie van het pensioengevend inkomen zal in de huidige variant voor problemen gaan zorgen. Gezien het verschil tussen werknemer en beroepsbeoefenaar zal geen sprake zijn van pensioengevend salaris, maar wordt de winst in T-3 als uitgangspunt genomen. Hierin toont de wetgever zich bijzonder inconsequent, aangezien in andere, vergelijkbare situaties wordt uitgegaan van T-2 of zelfs van T-1. Ook ingeval van vrijwillige voortzetting van beroepspensioen heerst onduidelijkheid over welk jaar moet worden gehanteerd. Tevens is onbekend hoe

moet worden omgegaan met een beroepsgenoot die minder dan drie jaar actief is. Verder heeft de wetgever zich nog op geen enkele manier uitgelaten over hoe hij om wil gaan met de voorgestelde aftoppings- en pensioenexcedentregeling in relatie met beroepspensioenen. Het lijkt wel alsof hij dit over het hoofd heeft gezien.

Een laatste knelpunt is dat de huidige variant van een beschikbare premieregeling met een vast en gelijk percentage binnen de beroepspensioenregelingen vanaf 2015 niet meer mogelijk is. Deze regeling voldoet namelijk niet aan de grenzen van het Witteveenkader. Deze variant zal moeten worden aangepast aan het staffelbesluit. Hierdoor zullen beroepsbeoefenaars er absoluut een aantal stappen op achteruit gaan.

Er zitten dus nog talrijke knelpunten aan de wetsvoorstellen zoals deze nu op tafel liggen. De wetgever heeft nog tot 2015 de tijd om tot solide wetgeving te komen en heeft naar mijn mening deze tijd hard nodig.

Literatuurlijst

Boeken en artikelen

A.H.H. Bollen-Vanderboorn (red.), *Pensioen en de belangrijkste toekomstvoorzieningen*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012

N. Bosch e.a., 'De huidige en toekomstige groei van het aandeel zzp'ers in de werkzame beroepsbevolking, via <http://www.cpb.nl/publicatie/de-huidige-en-toekomstige-groei-van-het-aandeel-zzp-ers-in-de-werkzame-beroepsbevolking>

B. Dieleman, 'Herziening fiscaal kader beroepspensioenen', *WFR* 2013,680

J.A. Gielink, 'Fiscale aftopping pensioengrondslag: de wetgever aan het stuur', *TPV* 2013, 21

G. Van Ginkel, M.E.C. Boumans & A.H.H. Bollen – Vandenboorn, 'Het nieuwe Witteveenkader in de IB-sfeer', *WFR* 2013, 756

H.M. Kapelle, 'Kabinetsplannen voor aftopping pensioenopbouw: voor de Bühne', *P&P* 2007, nr. 11

P. Kavelaars, 'Beroepspensioenregelingen en fiscale facilitatie', *WFR* 1999,444

L.W. Sillevius e.a., *Cursus Belastingrecht. Inkomstenbelasting*, via Kluwer Navigator

B. Starink en M.C.D. Janse, 'Wijziging fiscaal kader beroepspensioenregelingen per 2015: heiligt het doel de middelen?', *Pensioen magazine* 2011, 16(5)

Parlementaire stukken

Advies Raad van State omtrent Wet pensioenaanvullingsregelingen, No. W06.13.0175/III

Besluit van 7 april 2003, nr. DGB 2002/7202M

Besluit van 12 februari 2013, nr. BLKB2013/43M, *Stcrt* 2013, 4432

Brief aan de Minister van Financiën door de DNB/AFM, 14 juni 2013

Regeerakkoord VVD – PvdA, 'bruggen slaan', 29 oktober 2012

11 509, Wet fiscale begeleiding van verplichte deelneming in een bedrijfs- of beroepspensioenregeling, TK 11 509, Wet van 5 juli 1972, *Stb.* 1972, 401:

- *Kamerstukken II* 1971/72, 11 509, nr. 3

24 328, Fiscale behandeling pensioenen:

- *Kamerstukken II* 1994/95, 24 328, nr. 1

26 020, Wet fiscale behandeling van pensioenen, TK 26 020, Wet van 29 april 1999, *Stb.* 1999, 211:

- *Kamerstukken II* 1994/95, 26 020, nr. 3

27 073, Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000, TK 27 073, Wet van 21 december 2000, *Stb.* 2000, 628:

- *Kamerstukken II* 1999/00, 27 073, nr. 3

29 481, Wet verplichte beroepspensioenregeling, TK 29 481, Wet van 6 oktober 2005, *Stb.* 2005, 526:

- *Kamerstukken II* 2003/04, 29 481, nr. 3

29 760, Wet aanpassing fiscale behandeling VUT/prepensioen en introductie levensloopregelen, TK 29 760, Wet van 24 februari 2005, *Stb.* 2005, 115:

- *Kamerstukken II* 2004/05, 29 760, nr. 37

- *Kamerstukken I* 2004/05, 29 760, nr. D

31 311, Zelfstandig ondernemerschap:

- *Kamerstukken II* 2012/13, 31 311, nr. 97

33 290, Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd, TK 33 290, Wet van 12 juli 2012, *Stb.* 2012, 328

33 403, Wet tot wijziging van enkele belastingwetten en enige andere wetten (Overige fiscale maatregelen 2013):

- Overige fiscale maatregelen 2013, *Kamerstukken II* 2012/13, 33 403, nr. 3

33 610, Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioenen en maximering pensioengevend inkomen, TK 33 610:

- *Kamerstukken II* 2012/13, 33 610, nr. 3

- *Kamerstukken II* 2012/13, 33 610, nr. 4

33 672, Wet pensioenaanvullingsregelingen, TK 33 672:

- *Kamerstukken II* 2012/13, 33 672, nr. 3

Jurisprudentie

HR 28 juni 1967, *BNB* 1967, 220

Wetten

Pensioenwet

Wet op de inkomstenbelasting 2001

Wet op de loonbelasting 1964

Wet op het Notarisambt

Wet verplichte beroepspensioenregeling

Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000

[Overige bronnen \(in volgorde van behandeling\)](#)

<http://www.dnb.nl/nieuws/nieuwsoverzicht-en-archief/nieuws-2013/dnb285723.jsp>

http://www.syntrusachmea.nl/Nieuws_en_media/Persberichten/Pensioenen-modale-inkomens-dalen-met-30-procent.aspx